

บทที่ 4

พฤติกรรมการณ์สื่อสารในภาวะความเสี่ยงของผู้รับสาร

ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ที่ต้องการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารในภาวะความเสี่ยงที่ประกอบด้วยผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และสาร โดยในบทนี้จะวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์สื่อสารในภาวะความเสี่ยงของผู้รับสารในส่วนของ

1. การเปิดรับสาร โครงการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
2. ประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
3. เหตุผลที่ผู้รับสารแสวงหาข่าวสาร
4. การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสาร
5. การรับรู้แนวทางจัดการความเสี่ยงที่แหล่งข้อมูลต่างๆ นำเสนอต่อผู้รับสาร

ซึ่งจะนำเสนอผลการวิจัยแยกตามประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1. การเปิดรับสาร โครงการของผู้รับสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

จากผลการสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารภายหลังรัฐบาลตั้งชะลอโครงการและการวิเคราะห์รายงานการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ร่วมกับรายงานการศึกษา เรื่อง อิทธิพลทางสังคมมีผลต่อการต่อต้านโครงการของรัฐอย่างไร กรณีศึกษาเฉพาะโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนเพื่อถึงแควดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าผู้รับสารเปิดรับข่าวสารจากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง ประกอบด้วย

1.1 สื่อบุคคล

- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
- เพื่อนบ้าน
- นักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

1.2 สื่อมวลชน (ในกรุงเทพฯ และเชียงใหม่)

- สื่อโทรทัศน์
- สื่อหนังสือพิมพ์

1.3 กฟภ.

1.4 กลุ่มคัดค้าน

- กลุ่มที่อ้างตัวเป็นตัวแทนนักศึกษาภาคเหนือ
- กลุ่มที่อ้างตัวเป็นองค์กรภาคเอกชน (องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร)
- คณะกรรมการประสานงานประชาชนเพื่อท้องถิ่น
- กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอหางดง จังหวัด

เชียงใหม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

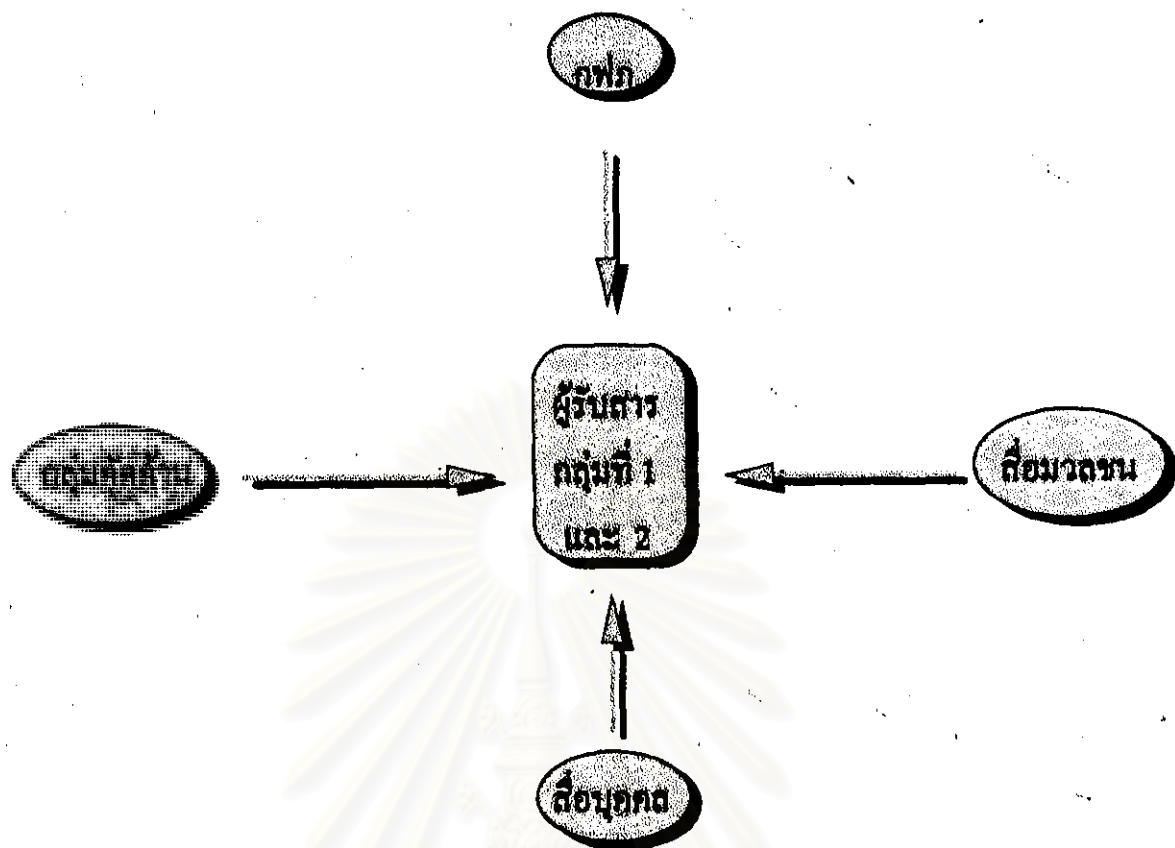
ช่วงเวลา แหล่งข้อมูล	ก่อนเหตุการณ์อุทกภัย (ข้อมูลผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และ 2)	ขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ** (ข้อมูลผู้รับสารกลุ่มที่ 1)	หลังจากรัฐบาลตั้งระลอกโครงการ ***		
			ผู้รับสาร กลุ่มที่ 1	ผู้รับสาร กลุ่มที่ 2	ผู้รับสาร ทั้งสองกลุ่ม
สื่อมวลชน	ผู้รับสารเปิดรับข้อมูลจากสื่อมวลชน	26.79 %	80.65 %	52.87 %	64.43 %
สื่อมวลชน กฟภ.	สื่อมวลชน กฟภ. และกลุ่มคัดค้าน (เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์แนวโน้ม)	10.72	12.90	22.98	18.79
กลุ่มคัดค้าน	โดยสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร	-	1.61	1.15	1.34
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	ดังนั้น จึงไม่สามารถกำหนดอัตรา	21.42	-	-	-
ไม่ได้เปิดรับ	ร้อยละและจัดลำดับได้)	5.35	1.61	-	0.67

ตารางที่ 5 การเปิดรับสารของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มตั้งแต่ช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งระลอกโครงการ

ที่มา - * ผลการวิเคราะห์จากเอกสารข่าวสดหนังสือพิมพ์และวิทยุทัศน์ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2538 รายงานการประชุมกับชาวบ้าน ตำบลน้ำแพร่ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2538 ลำดับเหตุการณ์ต่อต้านจากส่วนราชการจังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงมหาดไทย กฟภ. และคณะกรรมการประสานงานประชาชนเพื่อท้องถิ่น กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอหางดง

** รายงานการศึกษา เรื่อง อิทธิพลทางสังคมมีผลต่อการต่อต้าน โครงการของรัฐอย่างไร : กรณีศึกษาเฉพาะโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนเพื่อสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่

*** การสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ภายหลังจากรัฐบาลตั้งระลอกโครงการ

แบบจำลองที่ 2 การเปิดรับข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของผู้รับสาร

จากการตั้งคำถามผู้รับสารที่ว่า "ผู้รับสารรับทราบข่าวเรื่องโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะ จังหวัดเชียงใหม่ จากแหล่งใด" และเมื่อพิจารณาในช่วงก่อนการถูกลตามของเหตุการณ์ ปรากฏว่าผู้รับสารมีการเปิดรับข่าวสารจากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แหล่ง แต่ไม่สามารถกำหนดอัตราร้อยละและจัดลำดับได้ เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

สำหรับช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ผู้วิจัยได้ใช้รายงานผลการศึกษาเรื่องอิทธิพลทางสังคมมีผลต่อการต่อต้านโครงการของรัฐอย่างไร : กรณีศึกษาเฉพาะโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนเพื่อตั้งเวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมเฉพาะผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ปรากฏหลักฐานการให้ข้อมูลผู้รับสารกลุ่มที่ 2 จากแหล่งข้อมูลต่างๆ

ผลจากรายงานการศึกษาในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ยังพบว่าอัตราส่วนที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เปิดรับสารจากแหล่งข้อมูลมีค่ากระจายตัวอย่างใกล้เคียงกัน อาจเป็นเพราะผู้รับสารอยู่ระหว่างการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการตัดสินใจในทิศทางเห็นด้วยหรือคัดค้าน

อย่างไรก็ตาม ผู้รับสารเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจาก กฟภ. ในอัตราส่วนมากที่สุด เนื่องจาก กฟภ. ได้เข้าดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์เพื่อชี้แจงข้อมูลให้ผู้รับสารเข้าใจและอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในท้องถิ่นของผู้รับสารเป็นสถานที่ตั้งโครงการ โครงการ รองลงมา คือ สื่อบุคคล ซึ่งผู้รับสารเชื่อถือในฐานะผู้นำความคิดเห็นสำหรับอัตราส่วนการเปิดรับสารเกี่ยวกับโครงการจากสื่อมวลชนอยู่ในอัตราส่วนที่ค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะผู้รับสารมีแบบแผนการเปิดรับและแสวงหาข้อมูลจากสื่อที่สามารถสื่อสารในรูปแบบซึ่งหน้าเพื่อสนองตอบความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารมากกว่าเปิดรับจากสื่อมวลชนที่มักสื่อสารข้อมูลสู่ผู้รับสารแบบทางเดียว

รายละเอียดการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการของแหล่งข้อมูลต่างๆ มีดังนี้

- กฟภ.

ในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง อัตราส่วนที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เปิดรับสารจาก กฟภ. (ร้อยละ 35.72) มีมากกว่าสื่อบุคคล (ร้อยละ 26.79) ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากความริบเร่งในการดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการในรูปแบบของการแจกเอกสารเผยแพร่ การประชุมชี้แจง การจัดนิทรรศการ ให้เข้าถึงผู้รับสารให้มากที่สุด อันจะนำไปสู่การยอมรับและอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในท้องถิ่นเป็นสถานที่ตั้งโครงการ รวมถึงสามารถก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ คือ วันที่ 5 ธันวาคม 2539 แสดงว่านอกจากผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารจาก กฟภ. แล้ว ทาง กฟภ. เองก็ได้เข้าถึงผู้รับสารเพื่อให้ข้อมูลโดยตรงด้วย

- สื่อบุคคล

เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนการเปิดรับสารของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 จากสื่อบุคคล ในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง (ร้อยละ 26.79) กับช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ (ร้อยละ 80.65) พบว่าผู้รับสารเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลในอัตราส่วนที่ค่อนข้างสูงกว่าในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ ผู้รับสารเกิดความขัดแย้งกับ กฟภ.แล้ว จึงหันมาเชื่อถือข่าวสารจากสื่อบุคคลมากที่สุด จากความใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์โดยตรง หรืออาจเป็นเพราะแหล่งข้อมูลอื่นๆ ถดถอยทบทวนในการให้ข้อมูลผู้รับสาร เช่น กฟภ.มีการถอนกำลังเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการกลับมาทำงานประจำอย่างด้นตั้งศักดิ์เดิมของตน

- สื่อมวลชน

ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจากสื่อมวลชนทั้งในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและภายหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการในอัตราส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่มีสัดส่วนในทิศทางที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะโครงการดังกล่าวยังไม่เป็นที่สิ้นสุดว่า กฟภ.จะมีโอกาสก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯได้หรือไม่ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีเพียงแต่มีมติตั้งชะลอโครงการเท่านั้น ยังไม่ได้ตั้งระงับโครงการอย่างถาวร ทำให้สื่อมวลชนจุดประเด็นให้ผู้รับสารสนใจว่าโครงการนี้จะมีทิศทางดำเนินงานไปทางใดในอนาคต โดยเฉพาะผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ร้อยละ 22.98 ที่ติดตามความคืบหน้าของโครงการจากสื่อมวลชน ถึงความเป็นไปได้ที่ กฟภ.จะเลือกพื้นที่ในท้องถิ่นของตนเป็นสถานที่ตั้งโครงการอย่างแน่ชัดหรือไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- กลุ่มคัดค้าน

เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้รับสารเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการในอัตราส่วนที่น้อยมาก ซึ่งเป็นไปได้ว่าการต่อต้านโครงการอาจมาจากการตัดสินใจของผู้รับสารเอง ไม่น่าจะเป็นเพราะได้รับอิทธิพลด้านความคิดเห็นจากกลุ่มคัดค้าน

การที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ไม่ระบุว่าเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มคัดค้านในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงนั้น อาจตั้งข้อสังเกตได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ในกระบวนการได้รับข่าวสารของกลุ่มคัดค้านนั้น ผู้รับสารได้รับข้อมูลจากกลุ่มคัดค้านผ่านสื่อมวลชนอีกทอดหนึ่ง ทำให้ตีความว่าเป็นการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไป

2. กลุ่มคัดค้านไม่ได้เข้าไปให้ข้อมูลผู้รับสารโดยตรงด้วยตนเอง แต่อาจอาศัยแหล่งข้อมูลสื่อบุคคล (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น) ที่ให้ความร่วมมือในการก่อสร้างกับกลุ่มคัดค้าน * เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลผ่านผู้รับสารโดยตรงแทน

3. ผู้รับสารไม่ให้ความเชื่อถือข่าวสารจากกลุ่มคัดค้าน ซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโดยตรง

จากข่าวสดหนึ่งสื่อพิมพ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง เมื่อพิจารณาอัตราส่วนการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ ปรากฏว่าผู้รับสารทั้งสองกลุ่มเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มคัดค้านในอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่นๆ ทั้งๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมกับสื่อบุคคลเคลื่อนไหวให้คณะรัฐมนตรีมีมติตั้งชะลอโครงการนั้น เนื่องจากกลุ่ม

* รายงานการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง

คัดค้านมักให้ข้อมูลผู้รับสารผ่านสื่อมวลชนอีกทอดหนึ่ง ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ อัตราส่วนที่ผู้รับสารให้ความสนใจเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพิ่มขึ้นในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ *

เมื่อแยกแยะรายละเอียดของแหล่งข้อมูลต่างๆลงไปอีก ในตารางที่ 6 หน้า 43 แสดงผลการเปิดรับสารของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ ซึ่งพบว่าผู้รับสารเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลโดยเรียงลำดับจากผู้ที่มิอำนาจ ในชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) คนใกล้ชิด (เพื่อนบ้าน) และคนใกล้ชิด (นักการเมือง)

แบบแผนการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ที่มี เหตุการณ์ความเสี่ยงเข้าไปถึงตัวโดยไม่ได้ตั้งรับมาก่อนจะมีลักษณะไม่สมดุล โดยเท อัตราส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากถึงร้อยละ 80.65 ในขณะที่ผู้รับสารกลุ่ม ที่ 2 มีโอกาสศึกษาข้อมูลก่อนภาวะความเสี่ยงจะเข้ามาถึงตัว อัตราส่วนการเปิดรับ ข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ จึงมีลักษณะสมดุลมากกว่า

ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เปิดรับข่าวสารจากนักการเมือง ในขณะที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ไม่ ระบุว่าเปิดรับข่าวสารจากนักการเมือง ซึ่งตีความได้ว่าผู้รับสารกลุ่มที่ 1 อาจเชื่อถือ ข่าวสารจากนักการเมืองในพื้นที่ของคนอยู่ข้าง (กรณีผู้รับสารกลุ่มที่ 1 นิยมชมชอบ

* ศึกษาข้อมูลประกอบการวิเคราะห์จากรายงานการดำเนินงานด้านมวลชน สัมพันธ์ของ กฟภ. เอกสารคณะกรรมการประสานงานประชาชนเพื่อท้องถิ่น กลุ่ม อรุณรัชมรรชชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการ ชาวบ้านตำบลบ้านปาง น้ำแพร่ และหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ชมรม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอหางดง ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงาน โสภณ สุวรรณจันทร์ สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ เขตอำเภอหางดง เอกสารข่าวตัด หนังกีฬาและวิถีทัศน์ในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ)

ในหลักการและความคิดเห็นของนักการเมืองผู้นั้น) หรือประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่นักการเมืองนำเสนอสอดคล้องกับความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ส่วนผู้รับสารกลุ่มที่ 2 อาจไม่เชื่อถือข่าวสารจากนักการเมืองเท่าที่ควร หรือประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่นักการเมืองนำเสนอไม่สอดคล้องกับความ ต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารกลุ่มที่ 2 จึงไม่ปรากฏการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ

แหล่งข้อมูล		กลุ่มผู้รับสาร	
		1	2
สื่อบุคคล	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	58.06	37.93
	เพื่อนบ้าน	19.36	14.94
	นักการเมือง	3.23	-
สื่อมวลชน	สื่อโทรทัศน์	11.29	11.49
	สื่อหนังสือพิมพ์	1.61	11.49
การไปฟังส่วนภูมิภาค		3.23	23.00
กลุ่มชักจูง		1.61	1.15
ไม่ระบุ		1.61	-

ตารางที่ 6 การเปิดรับสารโครงการของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และ
กลุ่มที่ 2 ในช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในเดือนธันวาคม 2539

อีกนัยหนึ่ง นักการเมืองในพื้นที่ของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เข้าไปสร้างบรรยากาศในกระบวนการสื่อสารในภาวะความเสี่ยง ด้วยการเข้าไปชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเพื่อชักจูงใจผู้รับสารกลุ่มที่ 1 โดยตรง *

ในตารางที่ 6 หน้า 43 ยังพบว่าผู้รับสารกลุ่มที่ 2 เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในอัตราส่วนที่มากกว่าผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ประมาณ 2 เท่า (ร้อยละ 22.98 ต่อ ร้อยละ 12.90) โดยเปิดรับจากสื่อโทรทัศน์และสื่อหนังสือพิมพ์ในอัตราส่วนเท่าๆ กัน (ร้อยละ 11.49 ต่อ ร้อยละ 11.49) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้รับสารกลุ่มที่ 2 มีการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ความเสี่ยงล่วงหน้า จึงมีแบบแผนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในลักษณะสมดุล ทำให้อัตราส่วนการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารเกี่ยวกับโครงการมีค่าไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังอาจเป็นเพราะผู้รับสารกลุ่มที่ 2 เชื่อถือข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เชื่อถือ หรือเป็นเพราะข่าวสารจากสื่อมวลชนสอดคล้องกับความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารกลุ่มที่ 2 มากกว่า

การที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่อหนังสือพิมพ์ประมาณ 10 เท่า อาจบ่งบอกถึงความต้องการเปิดรับหรือแสวงหาข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากกว่า แม้ว่าปริมาณข่าวสารที่สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับโครงการแก่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 จะมากกว่าก็ตาม **

* รายงานการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ตั้งแต่ช่วงก่อนการถูกลบของเหตุการณ์ จนถึงช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง

วิเคราะห์ข่าวตัดหนังสือพิมพ์จำนวน 113 ชิ้น ในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง

** ปริมาณข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ ตั้งแต่ช่วงก่อนการถูกลบของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งระงับโครงการ ประกอบด้วยข่าวตัดหนังสือพิมพ์จำนวน 480 ชิ้น ข่าวและรายงานพิเศษที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์ จำนวน 40 เรื่อง

ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ซึ่งตกอยู่ในภาวะที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยงจากโครงการตั้งแต่ยังไม่ทันตั้งตัว มีการเปิดรับข้อมูลจากสื่อบุคคลในอัตราส่วนที่สูงกว่าที่เปิดรับจากสื่อมวลชนประมาณ 6 เท่า เป็นไปได้ว่าผู้รับสารกลุ่มที่ 1 อาจเชื่อถือข่าวสารจากสื่อบุคคลหรือเลือกเปิดรับประเด็นข่าวสารจากสื่อบุคคลซึ่งสอดคล้องกับความต้องการในการรับรู้ข่าวสารมากกว่าที่ได้รับจากสื่อมวลชน หรือมีเช่นนั้นสื่อบุคคลอาจมีศักยภาพในการเข้าถึงผู้รับสารกลุ่มที่ 1 สูงกว่า อัตราส่วนการเปิดรับจึงแปรผันตรงตามไปด้วย

ในขณะที่อัตราส่วนการเปิดรับสารโครงการของผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ที่เปิดรับสารโครงการจากสื่อบุคคลจึงมีอัตราส่วนสูงกว่าที่เปิดรับจากสื่อมวลชนประมาณ 2 เท่า เนื่องจากความใกล้ชิดทางสภาพทางภูมิศาสตร์และความมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ทำให้ผู้รับสารร้อยละ 37.93 เปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้รับสารร้อยละ 14.94 เปิดรับข่าวสารจากเพื่อนบ้าน

สำหรับอัตราส่วนที่เปิดรับจาก กฟภ. กับสื่อมวลชนมีค่าใกล้เคียงกันนั้น วิเคราะห์ได้ว่าผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีการเตรียมพร้อมรับความเสี่ยงล่วงหน้า และมีแบบแผนการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการในลักษณะสมคุดนั้น มีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนและ กฟภ. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลที่เปิดรับจากสื่อบุคคล และให้โอกาสแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่งนี้ได้เข้าถึงผู้รับสารกลุ่มที่ 2 โดยมีความต้องการรับทราบประเด็นข่าวสารในลักษณะหลากหลายเพื่อประโยชน์ในการพิจารณายอมรับหรือปฏิเสธโครงการ

2. ประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

จะเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการของผู้รับสาร กับประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารรับรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ว่าจะสอดคล้องกับความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารหรือไม่

แหล่งข้อมูล	ข้อมูลภาค		ข้อมูลพบ (จากผู้รับสารของกลุ่ม)		กท.ก.	กลุ่มกักตัก	รวม
	ผู้รับสาร กลุ่ม 1	ผู้รับสาร กลุ่ม 2	สื่อ โทรทัศน์	สื่อ หนังสือพิมพ์			
ผลประโยชน์ที่ทราบทั้งได้รับ	26.56%		7.49%		38.46%	7.75%	20.06%
	5.47	21.09	3.73	3.76			
ปัญหาสิทธิที่อาจเกิดขึ้น	25.78		24.73		10.00	36.43	24.24
	15.63	10.15	10.45	14.28			
ความทับซ้อนของเหตุการณ์	21.88		20.22		3.85	5.44	12.85
	13.28	8.60	10.82	9.40			
วิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ	3.90		14.22		12.31	17.05	11.87
	1.56	2.34	8.96	5.26			
ประกอบ	21.88		33.34		35.38	33.33	30.98

ตารางที่ 7, ประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งระงับโครงการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารภายหลังรัฐบาลตั้งเขตโครงการ (ตารางที่ 7 หน้า 46) พบว่ามีประเด็นข่าวสาร 4 ประเด็น ที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ประเด็นผลประโยชน์ที่ชุมชนในท้องถิ่นพึงได้รับ ปัญหามลพิษที่อาจเกิดขึ้น ความคืบหน้าของเหตุการณ์และวิธีแก้ไขปัญหาการจัดการด้านขยะ ซึ่งพิจารณาในรายละเอียดดังนี้

2.1 ประเด็นข่าวสารต่างๆ ที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูล เรียงตามลำดับมากน้อย คือ

2.1.1 มลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ

2.1.2 ผลประโยชน์ที่ชุมชนในท้องถิ่นพึงได้รับ

2.1.3 ความคืบหน้าของเหตุการณ์

2.1.4 วิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ

ประเด็นเรื่องมลพิษและผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่ผู้รับสารจะ ได้รับว่าเสี่ยงที่จะได้ประโยชน์จากการอนุญาตให้ กฟภ.ก่อสร้างตามโครงการ หรือเสี่ยงกับโอกาสที่จะสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน หากพบว่าผลจากการก่อสร้างทำให้เกิดปัญหามลพิษ ตามมาในภายหลัง ในขณะที่ประเด็นความคืบหน้าของเหตุการณ์และประเด็นวิธีแก้ไข ปัญหาขยะ เป็นประเด็นที่ผู้รับสารรับรู้ในอัตราส่วนไม่แตกต่างกันนัก อาจเป็นเพราะผู้รับ สารให้ความสนใจในประเด็น 2 ประเด็นนี้น้อยกว่า หรือมีเช่นนั้นก็อาจเป็นเพราะแหล่ง ข้อมูลยังไม่สามารถให้ข้อเท็จจริงในประเด็น 2 ประเด็นนี้อย่างละเอียดเท่าที่ควร

2.1.1 มลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ

แม้ว่าทาง กฟภ.จะชี้แจงให้ผู้รับสารรับรู้ว่โครงการนี้มีระบบกำจัด มลพิษและเครื่องกรองฝุ่นตามมาตรฐานของประเทศสวีเดนที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มี มาตรการรักษาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตสูงสุดในโลกแล้วก็ตาม แต่ผู้รับสารก็ยังรับรู้ ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของผู้รับสารที่อาจเกิดขึ้น หากยอม

ให้มีการก่อสร้างตามโครงการโครงการ เช่น เกรงจะเกิดมลพิษทางอากาศจากการเผาไหม้ ขยะกับถ่านหิน ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจของผู้รับสาร หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์เลี้ยง และพืชไร่ได้ ซึ่งจากการพิจารณาอัตราส่วนผลรวมในหน้า 46 พบว่าเมื่อผู้รับสารต้องการทราบผลกระทบเชิงลบเกี่ยวกับโครงการ อาจเปิดรับหรือแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อมวลชนและกลุ่มคัดค้าน

2.1.2 ผลประโยชน์ที่ชุมชนในท้องถิ่นพึงได้รับ

สังเกตได้ว่าประเด็นผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้รับที่ผู้รับสารรับรู้จากสื่อบุคคล และ กฟภ. เป็นประเด็นที่มีเนื้อหาในลักษณะตรงข้ามกับประเด็นมลพิษที่อาจเกิด ขึ้นที่ผู้รับสารรับรู้จากสื่อมวลชนและกลุ่มคัดค้าน ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อผู้รับสารต้องการรับทราบผลกระทบเชิงบวกเกี่ยวกับโครงการ อาจมีการเปิดรับหรือแสวงหาข่าวสารจาก กฟภ. และสื่อบุคคล ซึ่งในส่วนของ กฟภ. นั้น ได้มีหนังสือเลขที่ มท.5301/628 ลงวันที่ 11 มกราคม 2539 ระบุผลประโยชน์ของตำบลที่ตั้งโครงการจะได้รับ อาทิเช่น กฟภ.จะให้เงินอุดหนุนสภาพตำบล เงินค่าภาษีโรงเรือน การสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ การเจาะบ่อน้ำบาดาล การก่อสร้างถนนลาดยางบริเวณทางเข้าโครงการ และการให้สิทธิประชาชนและลูกหลานในตำบลเข้าทำงานในโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ เป็นต้น

2.1.3 ความคืบหน้าของเหตุการณ์

ผู้รับสารรับรู้ความเป็นไปของเหตุการณ์จากแหล่งข้อมูลที่นำเสนอข่าวสารขององค์กร กลุ่มบุคคลต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับภารกิจงานก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ เช่น ความเคลื่อนไหวของรัฐบาล กฟภ. ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอหางดง และกลุ่มคัดค้าน ต่อกรณีโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ ซึ่งข่าวสารที่ผู้รับสารรับรู้อาจทำให้ทราบถึงการกำหนดทิศทางการตัดสินใจขององค์กรและกลุ่มบุคคลต่างๆ ถึงโอกาสในการก่อสร้างหรือยกเลิกโครงการนี้ของ กฟภ. ในอนาคต

2.1.4 วิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ

เป็นประเด็นที่ผู้รับสารรับรู้น้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแหล่งข้อมูลอันได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน กฟภ. ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ประกอบกับ เทคโนโลยีที่นำมาใช้เป็นเทคโนโลยีใหม่สำหรับประเทศไทย ดังนั้น การเปรียบเทียบวิธีกำจัดขยะแบบใหม่กับวิธีอื่นๆ ที่มีอยู่เพื่อหาวิธีที่ดีที่สุด จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก เนื่องจากแต่ละวิธีล้วนมีข้อดีและข้อจำกัดตามแต่ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศนั้นๆ * ยกเว้นกลุ่มคัดค้านบางส่วนที่ประกอบด้วยนักวิชาการ ซึ่งมีความรอบรู้ในด้านนี้ และสามารถถ่ายทอดแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการขยะผ่านสื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่สู่ผู้รับสารต่อไปได้

2.2 แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่นำเสนอประเด็นข่าวสารต่อผู้รับสาร

- สื่อบุคคล

สื่อบุคคลให้ข่าวสารในเรื่องของผลประโยชน์ที่ชุมชนในท้องถิ่นพึงได้รับและปัญหามลพิษอยู่ในอันดับแรกๆ ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันต่อผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม รองลงมา คือ การบอกกล่าวความคืบหน้าของเหตุการณ์เกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้า

* ข้อเปรียบเทียบวิธีกำจัดขยะ "ความล้มเหลวตั้งโรงไฟฟ้าขยะ กฟภ. พลาด-ขาด พับลิกเฮียร์ริง," อาทิตย์วิเคราะห์ (24-30 กันยายน 2538)

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, กองประชาสัมพันธ์, "แผ่นพับโรงไฟฟ้าพลังความร้อนเพื่อคุณภาพแห่งชีวิตและสิ่งแวดล้อม," 2538, หน้า 2.

พลังความร้อนจากขยะ ในขณะที่ประเด็นวิธีการแก้ไขปัญหามลพิษจากการจัดการขยะเป็นประเด็นที่ผู้รับสารรับรู้จากสื่อบุคคลน้อยที่สุด ดังที่กล่าวไว้ว่าสื่อบุคคลซึ่งน่าจะมีขีดจำกัดในแง่ความรู้ด้านวิชาการ เพราะประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมือง ซึ่งอาจยังไม่ได้ศึกษาข้อดี - ข้อเสียของวิธีกำจัดขยะแต่ละวิธีอย่างถ่องแท้ จึงไม่สามารถให้ความกระจ่างในประเด็นนี้แก่ผู้รับสารได้

เมื่อพิจารณาผู้รับสารแต่ละกลุ่ม ปรากฏว่าผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ซึ่งไม่ได้ตั้งรับภาวะความเสี่ยงตั้งแต่แรก ได้รับข้อมูลในประเด็นปัญหามลพิษและความคับหน้าของเหตุการณ์จากสื่อบุคคลค่อนข้างมาก ในขณะที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีการเตรียมพร้อมรับความเสี่ยงล่วงหน้า ได้รับข้อมูลในประเด็นผลประโยชน์ที่ชุมชนในท้องถิ่นพึงได้รับจากสื่อบุคคลค่อนข้างมาก (ตารางที่ 7 หน้า 46) เห็นได้ว่าผู้รับสารแต่ละกลุ่มมีท่าทีและการตัดสินใจต่อภาวะความเสี่ยงตามลักษณะความสำคัญของข่าวสารที่ได้รับ

- สื่อมวลชน

ผู้รับสารได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนในประเด็นของมลพิษมากกว่าประเด็นความคับหน้าของเหตุการณ์และการเสนอแนวทางกำจัดขยะ อาจตีความตามทัศนคติของเพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง ที่แสดงไว้ในบทความของหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 1-3 พฤษภาคม 2538 เรื่อง "บทบาทของคุณ" ซึ่งระบุถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

" แพลกแต่จริง เมื่อมาถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมสื่อมวลชนมักเลือกเสนอข่าวในด้านลบเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ข่าวสารพิษรั่ว น้ำเสีย แต่ไม่ค่อยเสนอข่าวความสำเร็จของโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม"

เมื่อแยกพิจารณาอัตราส่วนที่ผู้รับสารรับทราบประเด็นต่างๆ จากสื่อโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์ (ตารางที่ 7 หน้า 46) พบว่าผู้รับสารรับรู้ความคืบหน้าของเหตุการณ์ จากสื่อโทรทัศน์ มากกว่ารับรู้วิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ และรับรู้ปัญหามลพิษที่อาจเกิด จากโครงการฯ จากสื่อหนังสือพิมพ์มากกว่าประเด็นวิธีแก้ไขปัญหาการจัดการด้านขยะ

ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะผู้รับสารเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจากสื่อโทรทัศน์เพื่อติดตามความเป็นไปของเหตุการณ์และมาแสวงหารายละเอียดเพิ่มเติมจากสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลผลกระทบด้านมลพิษและวิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ เพื่อกำหนดทิศทางการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ โครงการในโอกาสต่อไป

ผลจากการวิจัยทำให้รับรู้บทบาทของสื่อมวลชนว่าทำหน้าที่หลักในการแจ้งข่าวสารให้ผู้รับสารรับรู้มากกว่าให้ความรู้ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สื่อมวลชนเองก็ยังไม่สันทัดในรายละเอียด ดังนั้น จึงไม่สามารถเสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะได้ นอกจากอาศัยคำแนะนำหรือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาเป็นแนวทางในการนำเสนอข่าวสารให้ผู้รับสารเชื่อถือ

- กฟภ.

ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการในประเด็นของผลประโยชน์ที่ชุมชนในท้องถิ่นพึงได้รับ ซึ่ง กฟภ.หวังว่าจะเป็นประเด็นจูงใจให้ผู้รับสารเห็นด้วยกับโครงการและอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในท้องถิ่นเป็นสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ ได้ในที่สุด *

*วิเคราะห์รายละเอียดจากเอกสารแผ่นพับ ใบปลิว ไปสเตอร์ ข่าวชี้แจงข้อเท็จจริง บทความ รวมถึงรายงานการดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ตั้งแต่ช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ

ส่วนการที่ผู้รับสารระบุว่ารับทราบประเด็นมลพิษจาก กฟภ.ด้วย น่าจะเป็นในเรื่องของการให้ข้อมูลเพื่อลดความเสี่ยงด้านมลพิษมากกว่า เช่น มาตรการป้องกันมลพิษทางน้ำ ดิน อากาศ และเสียง เป็นต้น

- กลุ่มคัดค้าน

ผู้รับสารรับทราบประเด็นมลพิษที่อาจเกิดจากโครงการฯ จากกลุ่มคัดค้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงถึงการกำหนดจุดยืนความคิดเห็นเชิงลบต่อโครงการของกลุ่มคัดค้าน โดยปรากฏหลักฐานในบทความของรัชดา ฐราภาค ที่ประมวลข้อมูล "ทางดง" รอบด้าน ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 30 พฤศจิกายน 2538 ที่ระบุเจตนารมณ์ในการคัดค้านของกลุ่มนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน ไว้ว่า

"ยืนยันจะคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าลักษณะเดียวกันนี้ (หมายถึง โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้) ในทุกสถานที่ และยืนยันว่าเป็นการคัดค้านด้วยความบริสุทธิ์ใจ มุ่งหวังให้โครงการของรัฐพัฒนาไปในทางที่ดี มีประโยชน์ต่อประเทศชาติ และประชาชนอย่างแท้จริง"

พร้อมทั้งระบุว่า "ประชาชนในพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการมีเหตุผลโดยชอบที่ไม่ยอมรับความเสี่ยง ย่อมถือว่าการคัดค้านของชาวบ้านชอบด้วยหลักนิติธรรม หลักการปกครองและการกระจายอำนาจด้วยหลักการของระบอบประชาธิปไตยและหลักสิทธิมนุษยชน"

จากเจตนารมณ์ที่กลุ่มคัดค้านต้องการให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธโครงการ โดยเสนอทางเลือกทางอื่นในการจัดการขยะมากกว่าการใช้โรงไฟฟ้าเผาไหม้ขยะ ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มคัดค้านมีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเสนอแนวทาง

กำจัดขยะอย่างถูกสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ดังนั้น ผลการสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ (ตารางที่ 7 หน้า 46) จึงพบว่าผู้รับสารรับรู้ประเด็นวิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะจากกลุ่มคัดค้านในอัตราส่วนที่มากกว่าแหล่งข้อมูลอื่นทั้งหมด

3. เหตุผลที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

เหตุผลที่แสวงหาข่าวสาร	กลุ่มผู้รับสาร		
	1	2	ทั้งสองกลุ่ม
เพื่อรับทราบข้อเท็จจริง	60.00 %	58.33 %	59.17 %
เพื่อการตัดสินใจในทิศทางเห็นด้วยหรือคัดค้าน	28.3	36.67	32.50
เพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของตน	8.33	5.00	6.67
ไม่ระบุ	3.34	-	1.66

ตารางที่ 8 เหตุผลที่ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
ในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในเดือนธันวาคม 2539

เมื่อเปรียบเทียบเหตุผลที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พบว่าไม่แตกต่างกันในลำดับความสำคัญของเหตุผล กล่าวคือ ต้องการข่าวสารเพื่อรับทราบข้อเท็จจริงมากที่สุด รองลงมาเพื่อการตัดสินใจในทิศทางเห็นด้วยหรือคัดค้าน และแสวงหาข้อมูลเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของตน

ผู้รับสารส่วนใหญ่แสวงหาข่าวสารเพื่อต้องการรับทราบข้อเท็จจริง สอดคล้องกับข้อสังเกตที่ว่าเทคโนโลยีการเผาไหม้ขยะระบบ Circulating Fluidized Bed (CFB) * ที่ กฟภ. นำมาใช้ยังเป็นระบบใหม่สำหรับประเทศไทย ดังนั้น ผู้รับสารจึงพยายามแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงให้มากที่สุด อันจะนำไปสู่การตัดสินใจในทิศทางสนับสนุน คัดค้าน หรือประนีประนอมในโอกาสต่อไป ซึ่งเมื่อพิจารณาผลจากการสำรวจประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ (ตารางที่ 8 หน้า 53) พบว่าประเด็นผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้รับ ซึ่งเป็นด้านบวก และปัญหามลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งเป็นด้านลบ เป็นประเด็นที่ผู้รับสารรับรู้ในอัตราส่วนที่สูง ดังนั้น อาจเป็นไปได้ว่าทั้งสองประเด็นนี้เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้รับสารต้องการแสวงหามากที่สุด

4. การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสาร

(เมื่อรับทราบข่าวสารจากแหล่งข้อมูลในช่วงก่อนเหตุการณ์อุทกภัย ขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและหลังจากที่รัฐบาลตั้งชะลอโครงการ)

ประเด็นคำถามประกอบการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ตั้งไว้ว่า " ตั้งแต่เริ่มแรกที่คุณรับสารทราบว่าจะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ ในพื้นที่ จนถึงปัจจุบันมีความคิดเห็นอย่างไรกับการก่อสร้างตามโครงการ " ผลปรากฏดังนี้

* ระบบการเผาไหม้แบบการไหลเวียนของเชื้อเพลิงที่ใช้ทรายเป็นตัวนำความร้อน

การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยง		กลุ่มผู้รับสาร	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	ทั้งสองกลุ่ม	
ไม่เปลี่ยนแปลง	คัดค้านตั้งแต่แรก-ปัจจุบัน		79.03%	22.95%	51.22%	
	เห็นด้วยตั้งแต่แรก-ปัจจุบัน		1.61	36.06	18.70	
เชิงบวก	ค้านในตอนแรก แต่เห็นด้วยในเวลาต่อมา		3.23	4.92	4.07	8.95
	ค้านในตอนแรก แต่ถึงเถในเวลาต่อมา		1.61		0.81	
	ยังไม่ตัดสินใจตอนแรก แต่เห็นด้วยในเวลาต่อมา		1.61	6.56	4.07	
เชิงลบ	ยังไม่ตัดสินใจตอนแรก แต่คัดค้านเวลาต่อมา		6.46	3.28	4.88	12.19
	เห็นด้วยตอนแรก แต่คัดค้านเวลาต่อมา		1.61	1.64	1.62	
	เห็นด้วยในตอนแรก แต่ถึงเถในเวลาต่อมา		1.61	9.84	5.69	
ไม่ระบุ			3.23	14.75	8.94	

ตารางที่ 9 การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสารตั้งแต่ช่วงก่อนการดูกลามของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารโดยใช้แบบสอบถามในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลง การรับรู้ความเสี่ยง	เหตุผลประกอบความคิดเห็น
กัดค้านตั้งแต่แรก-ปัจจุบัน 51.22 %	ทำให้เกิดมลภาวะในท้องถิ่นหรือไม่แน่ใจในความปลอดภัย
	องค์กรที่เข้ามาดำเนินการอาจแสวงหาผลประโยชน์
	ยังฝังใจในประสบการณ์โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
	ใกล้เขตชุมชน
	ไม่มั่นใจในโครงการกำจัดขยะของรัฐ หรือไม่มั่นใจในประสิทธิภาพการจัดการของคนไทย
	ผลกระทบจากโครงการมีทั้งบวกและลบ กฟภ.ให้ข้อมูลน้อยมาก

เห็นด้วยตั้งแต่แรก-ปัจจุบัน	นำความเจริญสู่ท้องถิ่น
18.70	อาจเป็นโครงการที่ดีหากทุกฝ่ายไม่ทำให้เกิดมลพิษ

เห็นด้วยในตอนแรก แต่ ลังเลในเวลาต่อมา	กลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้น
5.69	มีโทษมากกว่าประโยชน์
	เป็นโครงการที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สำหรับประเทศไทย

ยังไม่ตัดสินใจตอนแรก แต่ คัดค้านในเวลาต่อมา	เกรงผลกระทบทางลบซึ่งอาจเกิดขึ้นในภายหลัง
4.88	ไม่มั่นใจประสิทธิภาพการจัดการของคนไทย
	ไม่มั่นใจในเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลง การรับรู้ความเสี่ยง	เหตุผลประกอบความคิดเห็น
คัดค้านในตอนแรก แต่ เห็นด้วยในเวลาต่อมา 4.07	นำความเจริญสู่ท้องถิ่น
	ลดปริมาณขยะและผลิตกระแสไฟฟ้า

ยังไม่ตัดสินใจในตอนแรก แต่เห็นด้วยในเวลาต่อมา 4.07	สร้างประโยชน์สู่ชุมชนในท้องถิ่น
	ยังรับทราบข้อมูลไม่เพียงพอ
	ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง

เห็นด้วยในตอนแรก แต่ คัดค้านในเวลาต่อมา 1.62	ลดปริมาณขยะ แต่สร้างมลภาวะในอากาศ
--	-----------------------------------

คัดค้านในตอนแรก แต่ ลังเลในเวลาต่อมา 0.81	ไม่แน่ใจในผลกระทบที่จะได้รับ
---	------------------------------

ตารางที่ 10 เหตุผลการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสารกลุ่มที่ 1
และกลุ่มที่ 2 ตั้งแต่ช่วงก่อนการรุกรานของเหตุการณ์ จนถึงช่วง
หลังจากรัฐบาลสั่งระงับโครงการ (ต่อ)

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งระงับโครงการ

จากตารางที่ 9 หน้า 55 ผลการสำรวจผู้รับสารภายหลังรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ ปรากฏว่าผู้รับสารร้อยละ 69.92 ไม่เปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยง มีเพียงร้อยละ 21.14 ที่เปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยง (มาจากผลรวมของการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสารในเชิงบวก ร้อยละ 8.95 เชิงลบ 12.19) อาจเป็นเพราะผู้รับสารยังยึดติดฝังแน่นกับความคิดเห็นเดิม จนทำให้ปฏิเสธข่าวสารที่ไม่สนับสนุนความคิดเห็นของตน

กลุ่มไม่เปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยง (ร้อยละ 69.92) ข่าวสารไม่ช่วยเพิ่มหรือลดความเสี่ยง ได้แก่

1. ผู้รับสารที่คัดค้านตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน (เชิงลบ)
2. ผู้รับสารที่เห็นด้วยตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน (เชิงบวก)

ผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ร้อยละ 51.22 มีความเห็นในเชิงคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ ตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน อาจตีความได้ว่าข่าวสารไม่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสารส่วนใหญ่นี้เลย หรือมีเช่นนั้นก็อาจเป็นเพราะผู้รับสารยังรับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการไม่เพียงพอ ประกอบกับลักษณะเนื้อหาสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ยังไม่สามารถชักจูงใจให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงได้

สำหรับเหตุผลที่คัดค้าน (ตารางที่ 10 หน้า 52) เป็นเพราะเกรงจะเกิดมลภาวะในท้องถิ่นเหมือนกรณีโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เนื่องจากที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ใกล้เขตชุมชนและองค์กรที่เข้ามาดำเนินการอาจมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราส่วนที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 คัดค้านโครงการตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบันมีค่าสูงกว่ากลุ่มที่ 2 มาก (ร้อยละ 79.03 ต่อ ร้อยละ 22.95) ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ

ตั้งแต่แรก และยังไม่ได้เตรียมพร้อมรับความเสี่ยงเหมือนกับผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการมาล่วงหน้า เนื่องจาก กฟภ.ได้เข้าไปทำประชาพิจารณ์เพื่อขอความเห็นชอบจากผู้รับสารก่อนพิจารณาเลือกเป็นสถานที่ตั้งโครงการ

อย่างไรก็ตาม ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 มีความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับโครงการในอัตราส่วนที่มากกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 36.06 ต่อ ร้อยละ 1.61) โดยให้เหตุผลว่าเป็นโครงการที่นำความเจริญสู่ท้องถิ่นและสามารถลดปัญหาการจัดการด้านขยะให้กับจังหวัดเชียงใหม่ได้ เป็นไปได้ว่าการเปลี่ยนวิธีการนำเสนอข่าวสารโครงการของ กฟภ.สามารถชักจูงใจให้ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อโครงการได้ ซึ่งอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าในการอนุมัติโครงการใดๆ ของ กฟภ.ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน กฟภ.ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการแก่ประชาชนล่วงหน้า พร้อมทั้งจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อขอความเห็นชอบจากประชาชนในพื้นที่ ก่อนที่ฝ่ายบริหารของ กฟภ.จะอนุมัติโครงการและนำเสนอหน่วยงานระดับสูงที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

ขณะที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ไม่มีการรับรู้ความเสี่ยงในทิศทางที่เห็นด้วยตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบันเลย อาจตีความได้ว่าสารโครงการที่ถ่ายทอดผ่าน กฟภ. ไม่สามารถชักจูงใจให้ผู้รับสารยื่นยันการสนับสนุนโครงการโดยตลอดรอดฝั่งได้ และเมื่อพิจารณาจากรายงานการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ปรากฏว่า กฟภ.เข้าไปชี้แจงข้อเท็จจริงให้ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 รับทราบตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2538 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการถูกถามของเหตุการณ์ แต่ในช่วงเวลานั้นผู้รับสารกลุ่มที่ 1 บางส่วนเริ่มมีปฏิกิริยาคัดค้าน รวมทั้งกำนันตำบลน้ำแพร่และนักการเมืองท้องถิ่น นอกจากนี้ กฟภ.ได้รับอนุมัติก่อสร้างตามโครงการจากคณะรัฐมนตรีและลงนามในสัญญาในเดือนมีนาคม 2538 โดยปราศจากความเห็นชอบจากสภาตำบล การดำเนินการของ กฟภ.ในลักษณะที่รวบรัดนี้ถือเป็นการกระทำที่ข้ามขั้นตอนและอาจทำให้ผู้รับสารไม่เห็นด้วยกับโครงการตั้งแต่แรกได้

กลุ่มผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยง (ร้อยละ 21.14)

1. ข่าวสารทำให้ลดความเสี่ยง

สำหรับผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่ข่าวสารมีบทบาทในการลดความเสี่ยง คือกลุ่มที่คัดค้านในตอนแรก แต่พอได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ก็เห็นด้วยกับโครงการ หรืออย่างน้อยทำให้เกิดความตั้งใจ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 8.95 ได้แก่

- 1.1 ผู้รับสารที่คัดค้านโครงการในตอนแรก แต่เห็นด้วยในเวลาต่อมา
- 1.2 ผู้รับสารที่ยังไม่ตัดสินใจในตอนแรก แต่เห็นด้วยในเวลาต่อมา
- 1.3 ผู้รับสารที่คัดค้านในตอนแรก แต่ลังเลในเวลาต่อมา

2. ข่าวสารทำให้ขยายผลความเสี่ยง (ร้อยละ 12.19)

ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่พบว่าข่าวสารมีบทบาทในการขยายผลความเสี่ยงในอัตราส่วนที่มากกว่าผู้รับสารกลุ่มที่ข่าวสารช่วยลดความเสี่ยง คือ ร้อยละ 12.19 ซึ่ง ได้แก่

- 2.1 ผู้รับสารที่เห็นด้วยในตอนแรก แต่คัดค้านในเวลาต่อมา
- 2.2 ผู้รับสารที่เห็นด้วยในตอนแรก แต่ลังเลในเวลาต่อมา
- 2.3 ผู้รับสารที่ยังไม่ตัดสินใจในตอนแรก แต่คัดค้านในเวลาต่อมา

เห็นได้ว่าข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทำให้เกิดการขยายผลความเสี่ยงต่อผู้รับสาร ซึ่งอาจสะท้อนถึงคุณภาพของข่าวสารที่ไม่สามารถช่วยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับโครงการ เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้รับสารได้ เช่น ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ที่มีแบบแผนในการเปิดรับและแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในลักษณะที่ไม่สมดุลตั้งแต่แรก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การรับรู้แนวทางการจัดการกับความเสี่ยงที่แหล่งข้อมูลต่างๆ นำเสนอต่อผู้รับสาร จากคำถามที่ว่า "ผู้รับสารคิดว่าแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ ไปในทิศทางใด" ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดทิศทางไว้ 3 ทิศทาง คือ คำแนะนำที่มีท่าทีสนับสนุน คัดค้าน หรือประนีประนอมต่อการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ ผลปรากฏดังนี้

แหล่งข้อมูล \ ช่วงเวลา	ก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ *	ขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง *	หลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ **
สื่อบุคคล	ประนีประนอม	ประนีประนอม	คัดค้าน
สื่อมวลชน	ประนีประนอม	คัดค้าน	คัดค้าน
กฟผ.	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน
กลุ่มคัดค้าน	ประนีประนอม	คัดค้าน	คัดค้าน

ตารางที่ 11 การรับรู้แนวทางการจัดการกับความเสี่ยงที่แหล่งข้อมูลต่างๆ นำเสนอต่อผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ตั้งแต่ช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ

ที่มา - * การวิเคราะห์เอกสาร

** การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในเดือนธันวาคม 2539

ผลการสำรวจผู้รับสารทั้งสองกลุ่มในช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ พบว่าส่วนใหญ่แหล่งข้อมูลทุกแหล่งพยายามเสนอแนวทางการประนีประนอมแก่ผู้รับสารในช่วงระยะเวลาแรกๆ แต่คัดค้านในเวลาต่อมา (ตารางที่ 11) ซึ่งเมื่อนำผลการสำรวจการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มมาประกอบการวิเคราะห์ (ตารางที่ 9 หน้า 55) ที่ปรากฏว่าผู้รับสารส่วนใหญ่

คัดค้านโครงการตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน หลังจากนำมาเทียบเคียงกับแนวทางจัดการความเสี่ยงที่แหล่งข้อมูลนำเสนอ (ตารางที่ 11 หน้า 56) ทำให้ทราบว่าแทบทุกแหล่งข้อมูลแปรเปลี่ยนจุดยืนไปตามความคิดเห็นของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ยกเว้นแนวทางแหล่งข้อมูล กฟภ. ที่นำเสนอเป็นไปในทิศทางสนับสนุนโครงการ เนื่องจากเป็นองค์กรที่รับผิดชอบโครงการนี้โดยตรง และจำเป็นต้องได้รับการ สนับสนุนจากผู้รับสารเพื่ออนุญาตให้ใช้พื้นที่ในท้องถิ่นเป็นสถานที่ตั้งโครงการ

สาเหตุที่ สื่อบุคคลเสนอแนวทางประนีประนอมในช่วงก่อนการถูกลถามของเหตุการณ์จนถึงช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ก่อนจะเสนอแนวทางคัดค้านในภายหลัง น่าจะเนื่องจากสื่อบุคคลในส่วนของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มี 2 สถานภาพในเวลาเดียวกัน ด้านหนึ่งถือเป็นข้าราชการที่ทำงานภายใต้นโยบายของกระทรวงมหาดไทยเช่นเดียวกับ กฟภ. ดังนั้น จึงมีท่าทีประนีประนอมกับ กฟภ. ในฐานะที่อยู่ในสังกัดเดียวกัน ซึ่งเป็นวิถีทางที่ไม่สร้างความบาดหมางระหว่างกัน แต่ในเมื่อกระแสคัดค้านของผู้รับสารเริ่มรุนแรงขึ้นในช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้นำทางความคิดและเป็นที่น่าเชื่อถือของชุมชนในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้รับสาร ในฐานะที่ร่วมเผชิญเหตุการณ์เดียวกันด้วยการกำหนดแนวทางคัดค้านในเวลาต่อมา (ศึกษาเอกสารรายงานการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ข่าวตัดหนังสือพิมพ์และวีดิทัศน์ ตั้งแต่ช่วงก่อนการถูกลถามของเหตุการณ์ จนถึงช่วงภายหลังรัฐบาลสั่งชะลอโครงการประกอบการวิเคราะห์)

ส่วนสื่อมวลชนและกลุ่มคัดค้านนั้น มีแบบแผนในการนำเสนอแนวทางจัดการกับความเสียงไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ประนีประนอมในช่วงก่อนการถูกลถามของเหตุการณ์ ก่อนจะเสนอแนวทางคัดค้านในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและภายหลังจากรัฐบาลสั่งชะลอโครงการ เนื่องจากข่าวสารในช่วงแรกที่สื่อมวลชนนำเสนอ เป็นข้อมูลที่ได้รับจาก กฟภ. ในลักษณะการแนะนำความเป็นมาของโครงการ ระบบการกำจัดขยะที่ใช้

รวมถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากโครงการของ กฟผ. ต่อเมื่อเกิดกระแสคัดค้านจากกลุ่มคัดค้านและสื่อบุคคล สื่อมวลชนจึงเปลี่ยนประเด็นนำเสนอข่าวสารในลักษณะการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของแกนนำกลุ่มคัดค้าน กำนัน และนักการเมืองท้องถิ่นที่ต่อต้านโครงการ ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารมองว่าเป็นความเห็นของสื่อมวลชนไปโดยปริยาย

สำหรับเหตุผลที่กลุ่มคัดค้านเสนอแบบแผนการประนีประนอมในตอนแรก อาจเป็นเพราะรอดูท่าทีของผู้รับสารว่าจะมีจุดยืนสนับสนุนหรือคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะฯ เพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของผู้รับสาร เมื่อรับทราบว่าผู้รับสารส่วนใหญ่คัดค้าน (ตารางที่ 9 หน้า 55) ก็เป็นไปได้ว่ากลุ่มคัดค้านอาจแปรเปลี่ยนจุดยืนหันมาคัดค้านร่วมกับผู้รับสาร (ศึกษาเอกสารข่าวตัดหนังสือพิมพ์และวิดิทัศน์ในช่วงก่อนการถูกลบของเหตุการณ์ ขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและภายหลังรัฐบาลตั้งชะลอโครงการประกอบการวิเคราะห์)

เมื่อวิเคราะห์การรับรู้แนวทางจัดการกับความเสี่ยงที่ผู้รับสาร รับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยพิจารณาแยกกลุ่มผู้รับสารออกเป็น 2 กลุ่ม (ตารางที่ 12 หน้า 64) ผลปรากฏ ดังนี้

- สื่อบุคคล

ผลจากการสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ ผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 รับรู้แนวทางจัดการความเสี่ยงที่สื่อบุคคลนำเสนอในเชิงคัดค้าน โดยผู้รับสารกลุ่มที่ 1 รับรู้ประเด็นปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการในอัตราส่วนมากที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารรับทราบจากสื่อบุคคล (ตารางที่ 12 หน้า 64) สอดคล้องกับท่าทีคัดค้านโครงการของสื่อบุคคล

ประเภท \ กลุ่มผู้รับสาร	กลุ่มที่ 1	ร้อยละ	กลุ่มที่ 2	ร้อยละ
สื่อบุคคล	คัดค้าน	51.85	คัดค้าน	45.76
	สนับสนุน	40.43	สนับสนุน	40.85
	ประนีประนอม	7.72	ประนีประนอม	10.39
สื่อมวลชน	คัดค้าน	54.55	คัดค้าน	43.14
	สนับสนุน	24.67	สนับสนุน	29.41
	ประนีประนอม	20.78	ประนีประนอม	27.45
กฟภ.	สนับสนุน	58.97	สนับสนุน	56.00
	คัดค้าน	33.34	ประนีประนอม	14.00
	ประนีประนอม	7.69	คัดค้าน	10.00
กลุ่มคัดค้าน	คัดค้าน	76.92	คัดค้าน	43.15
	สนับสนุน	20.51	สนับสนุน	40.87
	ประนีประนอม	2.57	ประนีประนอม	15.98

ตารางที่ 12 แนวทางจัดการกับความเสียหายที่แหล่งข้อมูลต่างๆ นำเสนอต่อผู้รับสาร 2 กลุ่ม

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

สำหรับผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ซึ่งส่วนใหญ่รับรู้ประเด็นผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้รับจากโครงการ ระบุว่าสื่อบุคคลเสนอแนวทางคัดค้านในการจัดการกับความเสียหาย แสดงว่าสื่อบุคคลให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการว่ามีประโยชน์ต่อผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ไม่มากถึงขั้นต้องสนับสนุนโครงการ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ (ตารางที่ 13 หน้า 65) ผู้รับสารระบุว่าก้านและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม

ส่วนใหญ่สนับสนุนโครงการ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารรายงานการดำเนินงานด้าน มวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. ปรากฏว่ากำนันในพื้นที่ของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่แสดง จุดยืนคัดค้านโครงการอย่างชัดเจน ดังนั้น บุคคลที่สนับสนุนโครงการน่าจะเป็นกำนันใน พื้นที่ของผู้รับสารกลุ่มที่ 2 และผู้ใหญ่บ้านส่วนมากในพื้นที่ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม

การ รับรู้แนวทาง จัดการความเสี่ยง	กำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ		เพื่อนบ้าน		นักการเมือง	
	1	2	1	2	1	2
สนับสนุน	40.98 %	48.33 %	6.07 %	13.33 %	21.67 %	42.62 %
คัดค้าน	39.34	35.00	51.52	55.67	40.00	32.79
ประนีประนอม	13.12	1.67	3.01	15.00	3.33	9.84
ไม่ระบุ	6.56	15.00	39.40	15.00	35.00	14.75

ตารางที่ 13 การรับรู้แนวทางจัดการกับความเสี่ยงที่สื่อมวลชนนำเสนอต่อผู้รับสารกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

ที่มา - การสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

จากตารางที่ 13 พบว่าสำหรับสื่อมวลชนที่ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม จากมุมมอง ของผู้รับสารปรากฏว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น เสนอแนวทางจัดการ กับความเสี่ยงในทิศทางสนับสนุนโครงการมากกว่าทิศทางการคัดค้านเพียงเล็กน้อย ขณะที่ เพื่อนบ้านเสนอแนวทางจัดการกับความเสี่ยงในทิศทางคัดค้านโครงการมากกว่าสนับสนุน โครงการในอัตราส่วนที่ไม่แตกต่างกันนัก แสดงถึงความขัดแย้งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับ กระแสการคัดค้านส่วนใหญ่ของผู้รับสาร ขณะเดียวกันก็แสดงถึงจุดยืนร่วมกันระหว่างผู้ รับสารกับเพื่อนบ้านซึ่งอยู่ในฐานะเดียวกับผู้รับสารด้วย

ในส่วนของนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เป็นแหล่งข้อมูลของผู้รับสารแต่ละกลุ่ม มีการนำเสนอแนวทางการจัดการกับความเสียงแตกต่างกัน กล่าวคือนักการเมืองในพื้นที่ของผู้รับสารกลุ่มที่ 1 มีปฏิกิริยาคัดค้านโครงการอย่างเห็นได้ชัด

จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร * ในช่วงก่อนการรุกรานของเหตุการณ์ ขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ พบว่านักการเมืองในท้องถิ่นผู้รับสารกลุ่มที่ 1 เสนอแนะให้ผู้รับสารปฏิเสธโครงการนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดมลพิษชุมชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักการเมืองระดับชาติฝ่ายค้านที่พยายามสื่อสารในทางขยายผลความเสี่ยง ในขณะที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่เห็นว่านักการเมืองในพื้นที่ของตนให้การสนับสนุนโครงการ หรือไม่แสดงปฏิกิริยาคัดค้านให้ปรากฏเป็นหลักฐานเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะนักการเมืองในพื้นที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ได้รับทราบข้อเท็จจริงที่ช่วยตอกย้ำความปลอดภัยจากโครงการ

- กฟภ.

การรับรู้แนวทางจัดการความเสี่ยงที่ กฟภ. นำเสนอต่อผู้รับสารทั้งสองกลุ่มเป็นไปในเชิงสนับสนุนโครงการเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ผู้รับสารรับรู้ประเด็นผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้รับจาก กฟภ. ส่วนการรับรู้แนวทางจัดการกับความเสียงที่กลุ่มคัดค้านนำเสนอต่อผู้รับสารทั้งสองกลุ่มเป็นไปในเชิงคัดค้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการรับรู้ประเด็นมลพิษ ซึ่งเป็นประเด็นข่าวสารเชิงลบที่กลุ่มคัดค้านถ่ายทอดสู่ผู้รับสาร

* ข่าวตัดหนังสือพิมพ์และวีดิทัศน์ รายงานการดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ. เอกสารสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรีน สำนักงานสภอฯ สุวรรณจันทร์ สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ เขตอำเภอหางดง รายงานการถอดเทปรายการวิทยุ "ตะวันเบิกฟ้า" ของ นายสงสุข ภักเกษม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และเอกสารจากกระทรวงมหาดไทย

- ตีอวมวถชน

การรับรู้ แนวทางจัดการความถี่ง	ถี่อโทรทศน์		ถี่อหนังสือพืมพ์	
	ผู้รับสาร กลุ่มที่ 1	ผู้รับสาร กลุ่มที่ 2	ผู้รับสาร กลุ่มที่ 1	ผู้รับสาร กลุ่มที่ 2
ส่าบสนุน	18.33 %	55.00 %	13.33 %	18.33 %
กัศกัณ	30.00	13.33	40.00	36.67
ประนัประนอม	15.00	18.33	11.67	28.33
ไประนุ	36.67	13.33	35.00	16.67

ตารางที่ 14 การรับรู้แนวทางจัดการกัศความถี่งที่ถี่อวมวถชนนำเสนอต่อผู้รับสาร
กลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ในช่วงหลังจากรัฐบาลส่งชระถอโครงการ

ถี่มา - การสำรวจความถี่งเห็นของผู้รับสาร ในเดือนธันวาคม 2539

ผลการรับรู้แนวทางจัดการกัศความถี่งที่ถี่อวมวถชนนำเสนอต่อผู้รับสารทั้งสอง
กลุ่มมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าสาเหตุของความไม่สอดคล้องเกิดจากพื้นฐาน
ความเข้าใจและการตีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาแยกการรับรู้แนวทางจัดการ
กัศความถี่งที่ถี่อโทรทศน์และถี่อหนังสือพืมพ์นำเสนอต่อผู้รับสาร (ตารางที่ 14) ทำให้
ทราบว่าการรับรู้ทั้งสองกลุ่มตีความไม่สอดคล้องกันในส่วนของการรับรู้แนวทางจัดการ
ความถี่งที่ถี่อโทรทศน์นำเสนอ หรืออาจเป็นไปได้ว่าถี่อหนังสือพืมพ์มีทำทึคัศคัณ
โครงการอย่างชัดเจน ในขณะที่ถี่อโทรทศน์อาจยังมีทำทึคัศคัณเคลือ เนื่องจากเป็นถี่อที่อยู่ใน
ความควบคุมของรัฐ ขณะที่เอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของกิจการหนังสือพืมพ์ได้ ดังนั้นถี่อ
โทรทศน์จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือถ้อยทอคข่าวสารที่กระทบกระเทือนการ
ทำงานของรัฐบาลซึ่งเห็นชอบกับโครงการนี้มากจนเกินไปนัก ขณะที่ถี่อหนังสือพืมพ์อาจมี
เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับโครงการในเชิงคัศคัณได้มากกว่า

จากที่กล่าวมาในบทนี้ สรุปพฤติกรรมการสื่อสารในภาวะความเสี่ยงของผู้รับสารได้ว่าผู้รับสารเลือกเปิดรับหรือแสวงหาข้อเท็จจริงเป็นอันดับแรก ก่อนจะตัดสินใจในทิศทางเห็นด้วยหรือคัดค้านและแสวงหาข้อมูลเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของตน นอกจากนี้ ประเด็นข่าวสารที่สอดคล้องกับความต้องการในการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารจะมีผลต่ออัตราการเปิดรับสารจากแหล่งข้อมูลที่ให้ข่าวสารได้ กล่าวคือ โดยแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลมากที่สุด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้ (ผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้รับ) และส่วนเสีย (ปัญหามลพิษที่อาจเกิดขึ้น) จากโครงการในฐานะที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ โดยตรง

ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ส่วนใหญ่ทำให้เกิดการขยายผลความเสี่ยงต่อผู้รับสารมากกว่าช่วยลดความเสี่ยง ซึ่งอาจสะท้อนถึงคุณภาพของข่าวสารที่ไม่สามารถช่วยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับโครงการ เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้รับสารได้เท่าที่ควร และการรับรู้แนวทางจัดการกับความเสี่ยงที่แหล่งข้อมูลต่างๆ นำเสนอต่อผู้รับสารยังสอดคล้องกับการรับรู้ประเด็นข่าวสารที่ผู้รับสารได้รับ กล่าวคือ ประเด็นข่าวสารเชิงบวกต่อโครงการที่ผู้รับสารรับทราบจากแหล่งข้อมูล เช่น รับรู้จาก กฟภ.ว่าโครงการนี้มีประโยชน์ต่อผู้รับสารมาก ก็จะสอดคล้องกับการรับรู้แนวทางจัดการกับความเสี่ยงที่ กฟภ.นำเสนอในทิศทางสนับสนุนโครงการ ขณะที่ประเด็นข่าวสารเชิงลบต่อโครงการที่ผู้รับสารรับทราบจากสื่อมวลชนและกลุ่มคัดค้าน เช่น รับรู้ว่าการนี้ได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าแก่ชุมชน หรืออาจประสบกับปัญหามลพิษจากโครงการ ผู้รับสารก็จะรับรู้แนวทางจัดการกับความเสี่ยงจากสื่อมวลชนและกลุ่มคัดค้านในทิศทางคัดค้านโครงการ

ในภาพรวมยังทำให้ทราบว่าผู้รับสารส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้รับสารกลุ่มที่ 1 ซึ่งเผชิญกับภาวะความเสี่ยงตั้งแต่เริ่มแรก มีการรับรู้ความเสี่ยงในเชิงคัดค้านโครงการตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเกรงปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ เกรงว่า กฟภ.จะเข้ามา

แสวงหาผลประโยชน์ อีกทั้งยังฝังใจในประสบการณ์มลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัด
ลำปาง ในขณะที่ผู้รับสารกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีการเตรียมพร้อมด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ
โครงการมาบ้างแล้ว ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการก่อสร้างตามโครงการ

แทบทุกแหล่งข้อมูลเสนอแนวทางจัดการกับความเสี่ยงในลักษณะประนีประนอมใน
ตอนแรก ก่อนจะแปรเปลี่ยนจุดยืนร่วมคัดค้านตามผู้รับสาร ยกเว้น กฟภ.ที่ยืนยันการ
สนับสนุนโครงการในทุกช่วงเวลาเพื่อให้ผู้รับสารยอมรับโครงการ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็น
ว่าผู้รับสารตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธโครงการด้วยตนเอง แหล่งข้อมูลมีบทบาทเป็นเพียง
ผู้ให้ข่าวสารประกอบการพิจารณาเท่านั้น แต่ไม่สามารถครอบงำความคิดของผู้รับสาร
ส่วนใหญ่ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย